

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana : Duminec'a.

Septeman'a patimelor.

Cu duminecă stalpariloru său a floriilor se incepe ultimă săptămâna a santului și mare-lui postu quadragesimalu, numita în decomună *septeman'a mare*, pentru că dilele ei suntu pline de amintirile unoru eveneminte de cea mai mare însemnatate pentru omenime.*¹) În săptămână acăstă a biserică serbăza aducerea aminte de celea mai mari și mai sante taine ale credinției noastre, precum și instituirea santei cumelecaturi, suferințiele, mórtea și invierea rescumpărătorului nostru Isus Christosu. De aceea servitiulu divinu alu bisericei ni infacisiaza, în dilele acestea, unu aspectu estraordinariu, maiestosu și lugubru!

In limbajulu bisericescu se numesce septeman'a acést'a mare, dupa cumu reflecta S. Joanu gura de auru, „nu pentruca dilele ei ar fi mai multe, séu órele mai lungi, ci pentruca in res-timpulu ei ne-am impartasitu de celea mai mari si mai nepretiuite bunuri. In acésta septemana s'a terminatu lupt'a cea indelungata, s'a omorítu mórtea, blastamulu celu de demultu s'a nimicatu, s'a sfarmatu stapani'a diavolului; in septeman'a acést'a s'a impacatu Ddieu cu ómenii, ceriulu s'a deschisu tuturorù, ómenii s'au unitu cu angerii, murulu despartitoriu s'a derimatu si celea des-partite s'au impreunatu; cu unu cuventu, Ddieulu pacei a adusu pace in ceriu si pre pamantu.“⁽¹⁾)

Inca din timpurile primitive ale crestinismului, septeman'a din urma a postului mare se deosebiá de celelalte septemani prin frumsetia si sublimitatea servitiului divinu, cum si prin observarea unui postu mai rigurosu. In septeman'a mare domniá o liniște solemnă si seriósa în toate partile; petrecerile si distractiunile publice si private incetau cu deseverisire; dimineti'a si sér'a, in toate dilele, se facea serviciu divinu in toate bisericile. In statu erau oprite toate occupatiunile, pentru ca crestini, liberi de ori-ce afaceri publice ori private, se petréca esclusiv in rugatiuni si meditiuni religiose! Imperatulu Teodosiu căru mare a statoritul prin lege, ca crestinii se petréca in repausu si abtienere dela lucru precum septeman'a cea luminata asia si celea siepte dile ale septemanei cei mari. „Santos quoque Paschae dies, qui septeno vel praecedunt numero vel sequuntur, in eadem observatione numeramus.“²⁾ De aceea dice S. Chrisostomu: „Nu veneram⁹ numai noi septeman'a acésta (cea mare) ci si imperati⁹ nostri, si inca nici nu cu nepasare si lenevire, ci dandu vacantia tuturor magistratilor, ca, liberi de grigile si occupatiunile loru, se petréca in meditatiuni spirituale toate dilele acestei septemani.“³⁾

Statulu, mai departe, suspendă esaminarea tuturor cauzelor, fie civile ori criminale, precum și pedepsele corporale, ca nu cumva prin condamnari, terorisari și varsari de sange se se pateze splendorea acestoru dile sante, în care genulu omenescu căreia indurare și iertarea pe catelor pentru meritele castigate prin sangele și mórtea lui Iisus Christosu. Toti delinquentii arestați, afara de cei culpabili de crime mai mari, dobândiau o libertate deplină în septembra cea mare.⁴⁾ Servitorii, ca se pótă servii

*) Desi postulu mare se numește în genere postulu q u-a dragesim alu, adeca de patrudieci de dile, totusi dupa disciplin'a bisericei ortodoxe, sub patrudieci m e se caprindе postulu ce se incepe in Lunea dupa septeman'a branzei si se termina in Vinerea septemanei a sies'a. De aceea in cantarile de Vineri spre Sambata lui Lazaru afiamu cuvintele: „Seversindu patrudieci de dile, cele de sufletu folositorе, ceremu se vedem si santa septeman'a patimei tale iubitoriu de omeni.“ Acesta disciplina se sustine de toti parintii bisericei. S. Epifanu dice: „Biseric'a petrece in postu patrudieci m e pana la cele siepte dile dinaintea Pas- cilor.“ (S. Epiphian. in Expos. fid. n. 29.) Dilele ce urmaza pana la Pasci, de si sunt dile de postu, cu tote acestea nu facu parte din numerul de 40, ci ele constituiesc unu postu specialu in min-tirea patimiloru Domnului.

¹⁾ Chrisost Hom. 30 in cap. 11. Genes.

²⁾ Cod. I. II. tit. VIII. de fer. leg. II.

³⁾ Homil. in Ps. 145.

⁴⁾ Cod. Theod. i. IX. tit. 38. de indulg.

lui Ddieu neimpedecati, erau dispensati dela servitiele loru. Eta ce cetimu in privinti'a acésta in constitutiunile apostolice: „Tóta septeman'a cea mare si cea urmatóre servitorii odihnesc pentruca aceea e septeman'a patimiloru, éra acésta a invierei, si trebue invetiati, ca se scie, cine este celu ce a patimitu si a inviatu.”⁵⁾ Multi dintre crestini petreceau celea din urma dóue, trei séu patru dile, ale septemanei, altii tóta septemana, nemancandu decât pane cu apa si sare, éra aitii nu mancau nimica. Despre acésta practica crestinésca avemu marturie la s. Epifaniu, care dice: „In celea siese dile ale (dinaintea) Pas-ciloru totu poporulu este obicinuitu a nu gustá decâtu sér'a mancare uscata, adeca pane cu sare si apa. Unii prolongescu ajunarea doue, trei séu patru dile. Altii petrecu fora mancare tóta septeman'a pana in Dumineca urmatóre la cantatulu de diua a cocosiului.”⁶⁾

Premitienda aceste idei generale, se trecemu acuma in specialu la fiecare di a septemanei cei mari, ca se vedemu ce taine si evenimente es-taordinare ne infatisiaza ele.

Cele d'antaiu doue dile, Luni si Marti, sunt destinate spre a ne aduce aminte de durerósa preparare a divinului Isus, pentru sacrificiulu oferit u de buna voie pe lemnulu cruciei. Biserica, urmandu exemplulu Domnului, vine si ea in aceste dile a prepará pe fiii sei la intielegerea sublimitati a acestui sacrificiu Ddieescu. De aceea in servitiulu divinu celu de diminétia, tindiendu a ne face, ca se fumu tredi si vigilenti, ea ne propune frumós'a cantare: „Eta mirele vine in mediulu noptii, si fericita e slug'a, pre careu va aflá priveghindu... etc. Cine este acestu mire? Alu cui mire este, si cu ce scopu a venit? Éta ceea ce trebue se meditez crestinulu ortodoxu in aceste dile sante! Mirele celu mai frumosu cu podob'a de catu toti ómenii, este Christosu, carele a venit se-si puna sufletulu seu rescumparare pentru noi. „Insumi am venit se slujescu lui Adamu, celui ce seracise, cu alu caruia chipu m'am imbracatu de buna voie eu ziditorulu, bogatu fiind eu Ddieirea, si se-mi puiu sufletulu meu isbavire pentru densulu, celu ce sunt nepatimitoriu dupa Ddieire.”⁷⁾

Patimile si suferintiele, ce avea se indure Mantuitoriulu nostru, au órecare asemenare in istoria suferintelor dreptului Iov, care, pentru acestu cuventu se si cetersee in a dou'a parimie la vecerniile de Luni, Marti si Miercuri. Ér pentru a reprezentá tradarea lui Iisus de catra conationalii sei, biserica face amintire in ser-

vitiulu divinu in sant'a si marea Luni, despre Iosifu fiulu lui Iacobu. Cäci precum Iosifu a fostu vendutu Ismailteniloru de catra fratii sei, pentru treidieci de arginti, astfelu a fostu vendutu si Christosu de catra inveriacelulu seu Iuda. In sant'a si marea Marti se face amintire de parabol'a celoru diece fetiore, dintre care celea cinci intielepte, avendu untu de lemn in candeleloru, deschidiendu-li-se usile au intrat cu mirele; ér cele nebune si trandave au remasu afara. Din parabol'a acésta crestinii trebue se invetie a privighiá pururea si a fi gata spre intimpinarea mirelui celui adeverat prin fapte bune, si mai alesu prin milostenie, pentruca nestiuta este diu'a si or'a sfersitului nostru!

Sant'a si marea Mercuri este diu'a in carea archiereii si earturarii poporului jidovescu s'a adunatu in curtea archiereului Caiafa tienendu sfatu „ca se prindia pre Iisus cu viclesiugu si se-lu omóra.”⁸⁾ In diu'a acésta, ingratulu inveriacelu Iuda, lapadandu-se de Christosu, a facutu infernal'a tocmeala cu densii pentru tradarea divinului seu inveriatoriu. Din aceste consideratiuni Mercurea din septeman'a mare se privesce ca inceputulu suferintelor si patimiloru lui Iisus. In acésta di se face amintire despre femeia peccatosa, carea a spalat cu miru pitioarele Domnului preinchipuindu inmormantarea lui. „Venit'a la tine muierea cea intinata, versandu lacrimi pre pitioarele tale mantuitoriale, mai nainte vestindu patim'a ta... etc.

Sant'a si marea Joi este diu'a memorabila in carea Mantuitoriulu lumiei a preinchipuitu patimile si mórtea sa in Cin'a cea de taina, impartasind prealabilmente pe inveriacii sei cu panea si cu vinulu ce intocuiá trupulu si sangele seu, ce a dou'a di aveau a se sacrificá pe cruce. De aceea servitiulu divinu de astadi, are unu aspectu deo-parte intristatoriu pentru durerósele patimi a-le lui Iisus, si de alta parte inbucuratoriu pentru instituirea santei cuminecaturi, nutrementulu spiritualu alu sufletelor nóstre! In semnu de gelea si intristarea cu care biserica deplange mórtea divinului rescumperatoriu, clopotele bisericiloru remanu mute, cu o mica intrerupere in sambata mare, pana in diminétia invierei, si in locul loru se aude gheniculu resunetu alu tócei!

Solemnitatea dilei de astadi se maresce inca si priu aceea, — că in bisericele catedrale se face consacrarea santului miru, precum si sant'a si dumnediesca spalare a pitioreloru. Acestu obiceiu s'a pastrat in biserica ortodoxa inca din timpurile celea mai vechi.

La popórele orientale, cu deosebire la ju-

⁵⁾ Constit. Apost. I. 8. c. 33.

⁶⁾ S. Epiph. Exoos. fid. n. 22.

⁷⁾ Vedi Tripesnetiulu din santa si marea Luni.

⁸⁾ Mat. 26. 4.

dei, spalarea pitioreloru era considerata ca o regula a ospitalitatii. De aceea imputa Christosu fariseului Simonu, ca intrandu in cas'a sa, nici apa pentru pitiorele sale nu i-a datu.⁹⁾ La cin'a cea de taina Iisus a spalatu pitiorele discipuliloru sei, vrendu a-le da prin acésta cea mai practica lectiune de umilintia, si a-ii initiat in virtutea iubirei si a respectului catre deaproapele.*)

Diua de celu mai profundu doliu este *Sant'a si marea Vinere*, diu'a sacrificiului de pe muntele Golgota, la a carui vedere s'au intunecat, pamantul s'a eutremuratu, catapatésm'a bisericei s'a despiciatu in doue! Biserica petrece diu'a acésta in cea mai adanca tanguire pentru crucificarea divinului ei mire; pentru aceea nu face ea nici un felu de liturgie atunci, ci in locu de liturgie se citescu ceasurile imperatesci, niscescetiri din s. scriptura care tractéza despre restignirea Mantuitorului, si in detaiu toate imprejurarile patimiloru si ale mortii lui. La privighiera ortrinei acestei dile se citescu toate Evangeliiile patimiloru Domnului dela toti patru evangelistii. Ur cantarile servitiului divinu cuprindu ideile cele mai sublime si expresiunile cele mai patrundietore de inima. Sant'a si marea Vineri era serbata in vechime cu multa evlavie si pietate crestinésca, intocmai ca si luminat'a di a invierei. Crestinii petreceau la pitiorele erucei Domnului, in rugatiuni si in postu, nemancandu nimicu in diu'a acésta. „Diu'a acésta e diua de doliu nu de serbatore; pentru aceea infranati've totalminte dela mancare pana la cantatulu din nopte a cocosiului. Caci despre sine graindu Domnulu asia dice: cand se va luá Mirele dela densii atunei vor posti in acele dile.”¹⁰⁾ Istoricul Eusebiu scrie, ca in secolulu primu, crestinii din Egipetu petreceau dilele patimiloru Domnului in preveghieri, cu cetirea cartiloru sante si cu ajunare.

In sant'a si marea Sambata totu servitiulu divinu este o piósa si intristatore priveghiere la mormentulu Domnului. Iisus a terminat actulu rescumperarei nostre prin mórtea sa pe cruce, si acumu santulu seu corpu desfigurat de cei fora de lege odihnesce in tristulu mormentu! La ortrina, dupa cetirea exapsalmului se incepe o lunga cantare epitafica séu de ingropare, in care biserica da expresiune evlaviósei sale mirari, despre condescendinit'a cea atatu de mare a datatoriului de viéta si maresee pre rescumperatoriu descriindu cu colori patrundiatore fructele ceresci ale mantuitoreloru patimi!

⁹⁾ Luca, 7. 44.

*) Acésta ceremonie frumosa n'ar trebui se lipsescă nici astazi din bisericile nostre catedrale, cu atât mai vertosu, ca biserica ortodoxa î da o mare însemnatate, numindu-o: „sant'a si dumneieșca spalarea pitioreloru.”

¹⁰⁾ Constit. apost. 1. 5. c. 18.

Sambat'a mare se celebreaza liturgia mare lui Vasilie, care se incepe cu vecernia, urmandu dupa vahod o cetire lunga din vechiul testament, impartita in 15 paremii, in care sunt adunate toate profetiile privitore la regenerarea genului omenescu prin mórtea si invierea lui Iisus Christosu. La crestinii cei d'antaia era datina de-a petrece in biserica tota noptea cea dinaintea Pasciloru in rugatiuni si intru asteptarea Mirelui, ce vine in mediul noptii. „Acésta este noptea, dice Lactantiu, care noi o serbam in priveghiare”¹¹⁾ O datina acésta, pre carea S. Jeronimu o deriva din traditiunile apostolesci. Astazi, acésta datina crestinésca, durere, nu-o mai pastrăza crestinii nostri, decat in o forma degenerata, petrecandu mai multu in scadale si in luceruri necuviintiose!

V. V.

O reunire poporala de cultura.

Cu bucuria inregistramu faptulu imbucuratoriu, ca in mai multe parti ale diecesei, precum suntem informati, la initiativ'a unoru barbat zelosi ai nostri se facu preparative pentru infinitarea de reuniumii poporale de cultura. Felicitàmu din inima pre acesti demni apostoli ai bisericei Domnului, si avemu tota sperantia, ca exemplul loru va fi urmatu in totu loculu. Astfelu nu ne indoim, ca sementia respandita de conferint'a parintiloru pretopresviteri din eparchia Aradului, tienuta in dilele trecute va afila pamantu bunu, si va produce róde bogate.

In cele ce urmează inregistràmu vorbirea tienuta de parintele I. Vess'a parochu in Ineu in diu'a de 22 Martie a. c. in scola gr. or. din Ineu pentru infinitarea unei societati populare de cultura in respectiv'a comună:

Iubitiloru crestini, onoratiloru frati! O spaima infioratoria ne cuprinde pe toti, privindu scaderea neamului nostru de cativa ani incóce pretotindeunea, dar mai alesu in comun'a nostra unde nru. sufletelor care era peste 800, au scadiuta intro mesura asia de mare, incat de presinte abea ne urcam la 500, suflete.

Fiindca astfelu de scaderi mari — dupa numararea poporatiunei din tiéra — sau ivita mai alesu la noi romauii, ar fi o mare retacire daca carturarii si toti fruntasii poporului, dar mai alesu noi preotii, nu amu nisui inca la inceputu, spre stirpirea reului ce ne amenintia, ar fi dicu unu pecatu mare, daca noi cei ce traimus in nemedilocita coatingere cu unii frati ai nostri mai scapatati moralmente si molipsiti de unele patimi ruinatore de viéta si avere, nu iamu indrepta pre acestia spre bine, că cunoscandusi si ei interesele sale vitali, se deie din preuna cu alti frati ai loru spre inaintare, spre inflorire; vamur vorbitu

¹¹⁾ Lactant. I. 7. Ist. divin. c. 19.

de multe ori despre multe patimi si lucruri rele e care ducu poporulu nostru spre perire, éra astadi mi-amu propus a vorbi despre o patima principala, care ruina sufletesce si trupesce pe multi dintre noi, despre urmarile acestei'a, si despre modulu cum amu potea toti dinpreuna a impededea latirea reului acestua mare, si a abate pe frati nostri molipsiti de acestu reu, la calea cea adeverata, la moderatiune, la cumpetare; — voiu a vorbi despre pecatulu si patim'a betiei si a intrebuintiarei peste mesura a rachiului, a acestui veninu jidovescu, care mai alesu in jurulu acest'a, duce mereu pe multi dintre cei mai slabii de angeru mai antaiu la sapa de lemn, si in fine i-otravesce si omóra cu totulu, cu unu cuventu, stinge neamulu nostru.

Iubitoru Crestini! Natur'a nostra de multe ori poftesce asemenea cele bune cu cele rele, cele folositórie cu cele stricatióse, si omulu neobservandu cum i-sunt unele lucruri spre stricare, cum i-ruina puterile sufletesci si trupesci, cum i-scurta pe incetulu firulu vietii, seu i-casciga pe anii batranetieloru truda si necasu, — le indebuintieza aceste si inca peste mesura caci trupulu le poftesce, éra mintea la putieni ni s'au desvoltatu acolo, ca se potemu stapani peste pofte si simtiri; totusi daca vomu cugeta cât de usioru se vindeca de multe ori in viézia unu lucru — care altcum se vede nevindecaveru prin altulu, — lesne vomu cuprinde ca si indebuintarea peste mesura a beuturei pomenite se pote mereu impededea si stirpi dintre noi, numai voie se avemu.

Acésta beutura veninósa, pe di ce merge totu mai tare se latiesce si lasa triste urmari dupa sine mai alesu in poporulu nostru, — ea strica sanatatii, moralei, si ruina averile care si altcum — dupa decurgerea aniloru din urma atât de vitregi — suntu la poporulu nostru din jurulu acest'a, cu totulu ne-insemnate. Tristu adeveru, dar ca se ne convingemu ca este asia, se cautamu in jurulu nostru, si vomu observá ca in ce stare suntu beutorii peste mesura cu familiele loru si vomu cunósc, ca de si putieni dintre ei au trupu, care se vede a fi sanatosu, dar fati'a loru obosita, timpirea simtiriloru, lenea, manile si fati'a tremuranda, tote acestea arata urmarile beuturei acei veninóse, care nici iau nutritu nici iau stimperatu ci din contra, corporile acestora au avutu totdeauna mai mare inclinare spre orice bolnavire decât trupulu omului cumpetatu, — si ca se-mi credeti acestea, ve provoco semi spuneti: au nu mai totu pe ómenii betivi i-au seceratu coler'a si in anii trecuti din comun'a nostra? aci fara voie mi vine aminte de unulu care mi dicea, ca fara de rachiu cât de multu, nu e sanatosu; — la ce i-amu respunsu — precum unii veti sci — ca de si unii dintre cei carii batranescu in birtu scapa cate unulu de urmarile triste ale beuturei peste mesura, aceste urmari inse se ivescu mai inúurma in pruncii acelo;a; si Dnia vostra mai toti veti fi sciindu care era fratele acel'a alu nostru fara a-lu numi aci, deci cautati acum catra fetiele cele palide si fara potere ale fililoru lui — pe carii abea luandu-i din leaganu i-au adaptat si pe ei cu rachiu veninosu, cum au remasu acesti'a de putienu timpu incóce spre greutatea — si la usile altora neavendu nimica, si veti vedea adeverulu cuvintelor mele.

Frumosu lucru si placuta lui Dnedieu ar fi dar a ne nisui fratieste spre innecarea izvorului acestei rentati, se facem acea ce au facutu si alte neamuri pentru stirpirea reului, si Dnedieu va ajuta nisu-

tielor nóstre. — Pe la incepulum secului acestua iubitiloru, popore culte anume: nemtii, anglii,, elvetii si alti vediendu urmarile triste a beuturei peste mesura in poporu, sau nisuitu a infintia prin cumune asia numitele „reuniuni pentru sterpirea datiniloru rele, pentru impededarea betiei, si propagarea moralei, a carora membri aveau misiunea de a abate pe confratii si consangenii loru dela patimile rele si ai indemna prin sfaturi crestinesci si fratiesci spre inplinarea lucrurilor bune, placute lui Dnedieu; si precum cettim din istorie, nisuintele societatiloru acestor'a, nicairi nu au remasu fara resultatu bunu, dar cum ar si potea remané fara resultatu unu asiediamentu basatu pe temeliele stei religiuni, care ne invétia, ca toti avemu datorintia a ne ingrigi pentru binele deapropelui, alu inventia pe acest'a de este neprincipu, si alu reintonra la adeverat'a cale de au retacit; acésta poftesce dela noi iubirea crestinesca si poternic'a legatura a inimei, care ne impune ajutoriulu reciproc; — si ore ce inima crestinesca ar fi aceea, care nu s'ar ingrigi de sanatatea si bunastarea deapropelui seu, vediendu-lu in pericolu.

De aci se vede ca avemu chiar si datorintia crestinesca fiecare din noi, a impededea incât ni este cu potintia retacirile fratiloru nostri, si asia si beti'a si intrebuintarea beuturiloru spirituóse peste mesura, care strica, si face scadere neamului nostru. — Se imitamu dar si noi neamurile mai culte care au inceputu ceea ce voimu noi acuma de multu, si vomu ajunge si noi pe calea inaintarei in urm'a acelora: se ne infintiamu astfelii de societate, in care inscriindu-ne din fiecare parte a comunei nostra cati numai vomu potea, se punem u promisiune serbatorésca inaintea lui lui Dnedieu si a ómenilnu, ca de aci inainte nu vomu lasa ca spre daun'a si rusinea comunei nostra intregi dar si a neamului nostru, unii frati si consangenii de ai nostri se se ruine trupesci si sufletesce prin intrebuintarea peste mesura a beuturiloru spirituóse si necumpetare, ci din contra ne vomu sili si chiar ne vomu deobligá prin primirea si subscrisierea reguleloru facute de noi in asta privintia, a-i abate pe acestia dela retacire si a-i indrepta la calea cea adeverata, care duce spre ferire.

Infintiarea acestei societati se pote face usioru, si pastrandu-ne bine credinti'a si propusulu nostru, eu credu ca in scurtu timpu vomu fi in stare a areta resultate inbucuratórie pe terenulu moralei publice in comun'a nostra. — Fiindu insa ca ori ce felu de societate numai asia pote subsista daca este bine disciplinata, daca are asiediamenturi bune, ve rogu si ve propunu, ca constituindu-ne se alegemu antaiu pe acei barbati, carii se deplinésca lucrurile scriitorale, apoi se desbatemu si se statorimu acele regule, care amu avea toti membrii infintiendei societati ale observa si tienea intru inplinirea chiamarei nostra.

Pentru astfelii de lucruri crestinesci v'am povititu Iubitorii pe diu'a de astadi aice — precum si in sta biserică am amintit, si facandu acésta, cu getu a inplinio datorintia crestinesca povetiindu-ve si p:in acésta pre voi toti dupa cuvintele Dnului catra fericirea vóstra cea vecinica si catra patri'a cea gatita prin Dnulu facatoriloru de bine, intre care nu placeri desfatatorie ci bunatatile cele negraite se afla, pre care ochiulu nu le-an yediutu, urechi'a nu le-au auditu si la inim'a omului n'au strabatutu. — Ve rogu dar din adinsu, ca cu poteri

unite si cu fratiésca iubire se inbratiosiamu caus'a acésta, caci numai inbinandu-ne in fapte bune si indemnandu-ne spre bine, vomu vedea fericirea nostra si ne vomu mangaia candva inaintea judecatorului cerescu unde se voru vadi faptele nostre arestandu. ca n'amu alergatu in asta viétila zadarnicesce, nici in desiertu ne-amu ostenit, ci lupta buna amu luptat cuurgerea amu deplinitu, si credint'a amu pazit — I. Cor. c. 9. v. 26. — II. Timot. c. 4. v. 7.

In fine rogu pre Parintele cerescu, se indrepte pasii nostri spre inplinirea poruncilor sale, si se ne dée destula potere sufletésca spre indeplinirea acestui lucru, aminu.

Dupa acésta adunarea au alesu sub presiedint'a parochului localu de notariu pe Panteleimonu Matentiu, éra o comisiune au facutu proiectulu de statute, care sau si primitu, inscriindu-se de astadata de membri ai societatii 20. fruntasi din comuna.

In statute se tractéza peste totu, despre numirea si scopulu societatii, despre membri si dato-rintiele loru, despre promisiunea solemna ce o facu acesti'a la inscriere, despre modulu care debue a-lu observa membrii societatii intru implinirea chiamarii loru, si in fine despre adunarile societatii, si agendele acelora.

Dée ceriulu, ca si astfeliu de societati se póta produce rezultatulu ce-lu acceptam, pe terenul in-antarii poporului nostru.

Ne trebuie o catedra noua.

In numerii 1, 4, 6 si 7 din a. c. ai organului nostru diecesanu „Biserica si Scól'a“ : „Unu tata de familia“ si „Omicron“ au vorbitu despre unele referintie ale tenerimei romane gr. or. dela gimnasiulu de Beiusiu. Resumandu cele dise in numerii provocati vedemu ca — prin detragerea unui ajutoriu in lemn de focu si prin excluderea din salele gimnasiului — tenerimei gr. or. nu i-se indemanéza propuneroa religiunei, si ca tenerimea e obligata se asculte servitiulu divinu, deminéti'a nainte de prelegere, in biserica gr. catolica, mai adaugandu ca trebuie se ie parte la processiunile romano-catoliciloru. Acésta stare abnormala s'ar atribui patronului si directiunei gimnasiului, cari — fara intrebarea autoritatii bisericesci gr. or. — sustieni inca si astadi acésta stare de lucruri, pre care „Omicronu“ opusu „tatalui de familia“ — desi nu o apere — o insusiesce altoru impregiurari dependente parte dela ingrigirea nostra propria, parte dela starea materiala nefavoritóre. Asia am priceputu cuvintele scrise despre referintiele amentite ale tenerimeei.

Regularea referintielor tenerimei gr. or. dela gimnasiulu romanescu din Beiusiu e o cestiune cu multu mai importanta, decât se o potemu lasá in statulu quo. Trebuie se vindecámu odata reulu, daca essiste; se nu mai dàmu ansa parintiloru de familia a face gravamene contra aceloru persóne prea multu respectabile, caror — daca judecámu dreptu si ne-preocupati — li-detorim a deverata recunoscintia si gratitudine tocmai pentru unele dovedite catra tenerimea gr. or.

Când am auditu declaratiunea unui „tata de familia“ ca va insist la autoritatile nostre bisericesci pentru schimbarea referintielor, de cari vorbescu, mi-a parutu bine de acésta chiar din consideratiunile ce le disei. Eu, unulu, — carele nu facu

parte din venerabilele corporatiuni, ale bisericicei nóstre constitutionale, chiamate a fi custodele instructiunei si educatiunei morale a tenerimei, — nu voiu poté grai la timpulu si loculu seu in acésta materia; dar sentiendu-me indreptetitu, că membru alu societatii nóstre bisericesci, voiu dice câteva cuvinte aici in organulu de publicitate alu diecesei: Caus'a caueloru e : *propunerea religiunei*, carea e impreunata cu exhortarea, in Domineci si alte serbatori, esplicandu-se tenerimei cuventulu lui Ddieu; mai apartienendu apoi propunerei religiunei si : instruirea regulata in cantările bisericesci, si oficiarea servitiului divinu in tóte dilele, deminéti'a nainte de prelegere. Tóte aceste sunt recerintie indispensabile si cardinale daca voimu se schimbàmu referintiele de astadi ale tenerimeei.

(Va urmá)

Rectificare.

Sub titlulu „Cumperarea si intrebuintiarea ornitelor si recuisitelor bisericesci am publicatu in numerulu trecutu unu articlu scrisu de unu dnu corespondentu alu nostru. Am scapatu inse din nedere cu acea ocasiune a face din partene o observare, cu carea eram datori. Dreptu aceea spre orientare in acésta privintia notamu acumu urmatórele, si anume:

In privint'a cumperàrii ornitelor si recuisitelor bisericesci consistoriulu eparchialu aradanu la insarcinarea sinodului din anulu 1879 a emis in acelasi anu sub datulu 17/29 Maiu, nruln 1039 bisericescu unu circulariu, prin carele se ordinéza, că pre viitoru sé-se cumpere numai astfeliu de ornamente, cari corespundu intru tóte asiedieminteloru rituale ale bisericei nóstre si nu vatema bunulu gustu esteticu.

Totu de odata se indruma preotimea parochiala, că de aci nainte se vegheze cu cea mai mare rigóre, cand cumpera ornamente, prapori, icóne, ori altele recuisite bisericesci, că acelea se le cumpere numai cu scirea si invoieira protopresiterului concerninte, ori se voru cumperá acelea din banii biseiicesci, ori prin unii credintiosi ai nostri; ér parintii protopresviteri voru controlá, că acelea sé-se acuireze dela neguiaitori, ori maiestri cu firma solida si recomenda-

Ifine prin acelu circulariu se facu responsabile comitetele si epitropiele parochiale pentru daunele, ce s'ar nasce din astfeliu de cumperari, avendu la facerea astorul felu de cheltuieli a se acomodá strensu preliminariului de spese, ce va fi aprobatu de consistoriu.

Apelu către publiculu romanu!

Ide'a arangiarei unei espositiuni romane'sa inbratiosiatu de poporulu romanu din tóte partile patriei nóstre, cu atât'a caldura si insufletire, incât avemu cele mai intemeiate sperantie la unu bunu succesu alu acestei inreprinderi.

Spre a incuragiá participarea si spre inbarbatare la progresu, subsrisulu comitetu a decisu distribuirea de premii, prin cari se se distinga si se se remuneră in cătva cele mai bune si mai perfecte obiecte espuse.

Numai incape nici o indoiéla, că cu cătu aceste premii voru fi mai mari si mai multe, cu atât mai înbucuritoriu va fi succesulu espoziunei, si totu deodată producentulu celu mai intelligent si laboriosu va află cu atât mai siguru remuneratiunea si distincțiunea sa meritata.

Premiile, voru constă de o parte din diplome si medailii de diferite clase, éra de alta parte din anumite sume de bani.

Diplomele si medailiile se voru acordă dreptu deinstinctiune labórei si intilgintiei producentului, fara privire la grup'a carei apartine obiectulu espusu ; pe cîndu premiile banesci voru fi legate de unu anumitu scopu alu productiunei, d. e. pentru celu mai finu postavu, pentru cea mai frumósa si cea mai nobila prasila de vite, pentru cele mai frumóse pôme etc. etc.

Mijlócele cele banesci, de cari dispune acestu comitetu, inse sunt atât de modeste, in cătu din ele abia se voru poté crea premii banesci ; din care causa comitetulu s'a si adressatu cătra inaltulu guvernului tierei, pentru a ne inpartasi din budgetulu statului menitu spre asemenea scopuri, cu o suma óre care spre crearea de premii, si credem ca inaltulu guvernului nu va desconsiderá cererea nostra.

Inse pentru a spori cătu se pôte numeralu premiilor, subscrisulu comitetu afă de bine a invită prin acésta atât corporatiunile romane cătu si privatii la crearea de premii banesci.

Astfelui de premii vorn portă numele donatorului si se voru folosi numai spre scopulu determinat de densulu.

Observamu aici, ca in intielesulu regulamentului espoziunei, premiile se voru acordă din partea unui juru compus din barbati de specialitate.

Corporatiunile si privatii, cari se voru află indemnati a dâ ascultare acestui apel, sunt poftiti a se adressă de a dreptulu la subscrisulu comitetu.

Sibiuu, 13/25 Martiu 1881.

Comitetulu centralu alu espoziunei romane.

Parteniu Cosma m. p. *Eug. Brote m. p.*
presedinte. secretariu.

D i v e r s e .

* Academi'a romana de sciintie din Bucuresci a alesu de membri ordinari in locurile devenite vacante pre dnii : Jacobu Negruzzi, Dr. A. M. Marinescu si Stefanu F. Marianu.

* O scrisoare a Dómnei Elena Cusa. Cu ocazia proclamării regatului romanu, s'a tienut la capela romana din Paris unu „Te-Deum“, la care a asistat si I Sa Dómna Elena Cusa, impreuna cu copii I. Sale. In urma, I. Sa Dómna Elena a adresat M. Sale Regelui urmatórea frumósa si patriotică scrisoare, alu carei text nilu da „l'Indépendace Roumaine“:

Sire,

Intorcandu-me dela capela romana, unde am asistat la Te-Deumulu celebrat cu ocasiunea ridicarii Romaniei la regat, voiu sa repeta Majestatii Vôstre cuvintele pe cari le amu adresat representantului său. Ca romanca, si mai presus de tôte ca veduva a lui Alexandru Ioan I, am tinut la onórea de a asista, cu copii mei la aceasta serbatóre nationala si de-a repeta cu toti Romanii : *Traiésca Regele si*

Regina! Traiésca Romania! In Voi, Sire, s'a incarnat dorint'a suprema a marelui patriotu, alu carui nume elu portu, si credu a implini o datorie fatia cu memorîa lui aducendu M. Vôstre si Augustei M. Vôstre sortie felicitarile mele leale.

Sa dea Dumnedieu ca Romani'a sa continue cu fericire si glorie, sub auspiciole Vôstre, mersulu ei catra viitoru ! Nimeni nu se va bucură mai multa de cât aceea care trimite MM. Vôstre expresie urarilor celor mai calduróse si celor mai sincere pentru fericirea si prosperitatea scumpei nostre patrii. Elena Cusa. Paris 22 martie 13 aprile 1881. „Timp.“

* In siedinti'a camerei romane dela 25 Martiu v. d. B. Boierescu ministru de esterne luandu cuventului dise :

„D-loru deputati ! Vinu, petrunsu de o adeverata fericire, se comunicu onor. Adunari ca Majestatea S'a imperatulu Austro-Ungariei si guvernulu seu, au felicitatu pe Maiestatea S'a Regala si pe guvernulu Romaniei, pentru proclaimarea Regatului Romanu (aplause prelungite). Totu asemenea, d-loru deputati, amu onore a ve comunică, ca Majestatea S'a Imperatulu Russiei a felicitatu pe Maiestatea S'a Regele nostru si guvernulu seu, pentru regatulu nostru (aplause prelungite). Aceleasi felicitari s-au primitu si din partea Maiestatiei Sale Imperatului Germaniei (aplause prelungite). Mai amu onore a ve comunică, ca aceleasi felicitari pentru Maiestatea S'a Regele si pentru guvernulu Maiestatiei Sale s-au primitu si din partea d-lui presedinte alu Statelor-Unite din Americ'a (aplause de mai multe ori repetate).

„Astu-feliu, d-loru deputati, dupa cum vedeti, in timpu de 10 dile, dela proclaimarea Regatului Romaniei, Puterile Europei, si cea mai mare putere a Americei, au felicitatu si au recunoscetu noulu Regatu alu Romaniei. Potu se adaugu, d-loru deputati, ca unu asemenea faptu inca nu este cunoscuta pana acum in istoria ; inca nu s'a vediutu, ca unu Regat nou se fia recunoscetu de tôte puterile intr'unu timpu atât de seurtu ! De unu asemenea faptu trebue se simu mandri ; si meritulu nu este alu acestui guvern, nu este alu Adunarilor tierei, nu alu regimului domitoru de astadi ; meritulu vine numai Natiunei Romane, care prin atitudinea ei, prin valórea ce ea a sciutu se manifeste, prin probele ce a datu de vitalitatea, tactulu si intieleptiunea ce are, a probatul lumei intregi, ca ea este déhma de rangulu ce a luata, de increderea generala ce i-s'a arestatu. Numai poporului Romanu trebue se se atribuie glori'a de a se fi facutu o exceptiune la regul'a generala de recunoscéri ce s'a urmatu pana acum la alte ocasiuni ! . . . (aplause prelungite). „G. T.

*) Bibliografie. A aparutu de sub tipariu „Cursu elementaru de Literatură“, cuprindendu : Notiuni de Logica, Stilistica, Rétorica, cum si o colectiune de bucati si fragmente din scriitori secolilor XVI. XVII. XVIII. si IXIX. precum si Alfabetulu si otografi'a cirilica, pentru usalu scôzelor secundare de baeti si de fete, alu scôzelor normale (preparandiale) si comerciale, precum si pentru studiulu privatu, cu 50 modele, 115 dispositiuni si mai multe teme de lucratu, de I. Manliu, profesor. Acésta opera unică in felul seu pana acum in limb'a romană, este de o utilitate si valóre necontestabila pentru tinerimea scolară. Dlu Manliu, unulu dintre cei mai eminenti pedagogi romani, cunoscutu publicului prin o serie de publicatiuni didactice, are meritulu de-a ne fi presentat in publicatiunea presenta o opera de

valoare atatu dupre forma cātu si dupre cuprinsu. Se capata la autorulu in Bucureaci. — Pretiul 5 lei noi (2 fl. 25 cr.)

* **Carti magiare.** In dilele din urma ni s'a trimesu urmatorele carti magiare aparute de curend aici in Arad, si anume :

„Bihari romān irok“ (scritorii romani din Bihor) de Dr. Márki Sándor, Opulu tractéza despre toti acei romani, cari s'a nascutu, séu au traitu in comitatulu Bihorului, si au lucratu pre tenerulu literatueri romane, si astfeliu este de interesu.

Arad története (istoria orasului Arad) este titulu unui opu, aparutu in tipog. lui Stefanu Gyulai, si redigiatu de Otto Lakatos, preotu si superiorulu manastirei minoritilor. Opulu acesta tractéza istoria orasului Arad dela intemeiarea sa.

Statistikai Párhuram a magyar és osztrák papság közt (o paralela intre clerulu magiaru si austriacu) de Szöllösy Károly, In acésta paralela autorulu aréta cu date statistice meritele clerului magiaru si austriacu pre töte terenele.

Nr. es. 21.

Convocare.*)

In sensulu §-lui 10, din statute, avemu onore a convocá adunarea generala a membrilor „asociatiunei nationale pentru cultur'a poporului romanu“, aici in Aradu, pe Luni in 2 Maiu nou a. c. la 9 ore deminétia, in sal'a institutului pedagogicu-teologicu.

Pe langa obiectele indicate in statute, even-tualu se va desbate si modificarea statutelor asociatiunei, avisata la adunarea generala de estimpu prin conclusulu de sub nr. prot. 11. alu adunàrii generale din 1880.

Aradu 13 Aprile nou 1881, din siedint'a Directiunei asociatiunei nationale pentru cultur'a poporului romanu.

Davidu Nicóra
directorul secundariu ca presedinte.

Atanasiu Tuducescu
notariu.

Conchiamàmu

adunarea generala a „Reuniunei invetiatorilor romani gr. or. din dieces'a Aradului“ pe joi dupa ss. pasci, 16/28 aprile a. c. la Aradu in sal'a institutului pedagogico-teologicu cu incepere la 9 ore demanézia

Comitetulu este poftitul a se intruni la disulu locu mercuri in 15/27 aprile a. c. la ore dupa médiadi.

Aradu 2/14. aprile 1881.

Pentru biroul Reuneunei:

Ioanu Tuducescu m. p. secretariu.

*) Onoratele redactiuni ale foiloru romanesci sunt rogate a publicá acésta convocare.

Gonvocare.

Comitetulu reuniunei invetiatorilor romani gr. or. din tractulu protopresbiteralu alu Lipovei, conformu §-lui 9. din Statute convoca prin acést'a adunarea generala a reuninnej pre Mercuri dupa santele pasci la 15 Aprilie vechiu a. c. in localitatea scólelor romane din Lipov'a, la eare sunt cu onore invitati a partecipa toti membri reuniiunei de töte categoriile, precum si toti amatorii culturei si ai progresului.

Programa:

- a) Reportulu Comitetului.
- b) Reportulu cassariului.
- c) Alegerea unei comisiuni pentru revizuirea reportelor.
- d) Defigerea adunarii gen. procsime.
- e) Propuner si motiuni diverse.
- f) Incheerea siedintiei.

Lipov'a la 28 Martie 1881.

Constantinu Cretiunu m. p. *Georgiu Bocea* m. p.
presedinte. notariu.

Concurs.

Conform ordinatiunei Venerabilului Consistoriu diecesanu din 31. Decemvre a. tr. Nr. 648. Sc. se escrie concursu pentru ocuparea postului de invetitoriu la scól'a confesionala gr. or. rom. din Comun'a Ciudanovit'a, protopresbiteratulu Oravitei cu terminu de un'a luna dela prim'a publicare.

Emolumintele impreunate cu acesta postu sunt:

1. Salariu anualu in bani gata 200 fl. v. a. preliminati in budgetu, carii sa voru solvi in rate trilunarie anticipative.

2. Patru orgii lemnue uscate pentru focu, din care se va incalzi si scóla.

3. Spese de calatoria la conferintiele invetatoresci 10 fl. v. a. pentru curatorulu scólei 10 fl. si in fine pentru scripturistica 8 fl. v. a.; töte aceste sume se predeau invetitoriu.

4. Doue jugere pamantu pentru fenantu, care adueu anualiter unu venitu de 15 pana la 20 fl. v. a.

5. Cortelul liberu in localulu scólei, cu gradina pentru legumi, apoi grajdul pentru vite.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au a-si trameze recursele instruite conforma preseriselor „Statutul Organica“ si a „Regulamentulai Congresualu“ din 1878, comitetului parochialu la addressa Domnului Protopresbiteru, si inspectoru scolaru tractualu Iacobu Popoviciu in Oraviti'a pana la terminulu defiuptu. Ciudanovit'a, in 25. Martie st. v. 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Domnulu Protopresivern tractualu.

Pentru parochi'a de class'a III, din Josasieu cu filia Baltele, impreunata cu postulu de invetitoriu; emolumintele suntu:

- a) unu fondu intravilanu eu casa
- b) $\frac{1}{4}$ sesiune de pamantu estravilanu

c) dela fiesce care posesoru de $\frac{1}{4}$ sesiune de pamentu una mesura de cucurudiu sfaramata; éra dela dileri $\frac{1}{2}$ mesura, fiindu numerulu caselor 110.
d) veniturile stolare usuante.

II. Venitulu invetiatorescu

- a) in bani gata 160 fl.
- b) naturalele staverite in bani 75 fl.
- c) 8 orgii de lemn, din care este a se incaldi si scol'a.

d) cortelu in edificiulu scólei si gradina mare.
e) pamentu invetiatorescu $\frac{1}{8}$ sesiune estravilanu.

Dela recurrenti se pofteste cualificatiune pentru parochii de a III. cl. atestatu de moralitate; recursele adresate comitetului paroch. din Josasielu se se trimita off. ppescu alu Boros — Ineului in Boros Jenő pana in 3 Mai st. v. candu va fi si alegerea.

Josasielu 9 Martie 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Ioan Cornea** m. p. ppresbiteru,

Conformu ordinatiunei ven. Consistoriu eparchialu gr. or. Oradanu din 23. Iuniu 1880. Nr. 527. B. comitetulu parochialu din comun'a **O. Homorogu**, care apartiene la protopresbiteratulu gr. or. alu Oradii mari in siedint'a tienuta la 15/27 Martiu a. c. a decisu escriere si publicare de concursu nou pentru alegerea de capelanu pe langa veteranulu parochu Dimitriu Papp cu terminu pe a doua dumineca dupa pasci adeca **26. Aprilie (8. Maiu) 1881.**

Emolumintele suntu urmatorele:

1. Una sessiune de pamentu aratoriu si fenatia cu competitia de pasiune, aici se observa, ca din sessi'a susu atinsa dupa usulu vechiu se poftesce a se da unu lantiu — jugeru de pamentu pe partea cantorulai.

2. Birulu preotiescu dela 64. numere de case cu pamentu proovediute, cete un'a vica de bucate dupa unu numeru si anume cucuruzu; éra dela 159. de numere, cete o jumetate de vica cucuruzu dupa unu numeru.

3. Stólele indatinate dupa usulu si ordinatiunile sustatatorie dela tóte functiunile preotiesci.

Din Birulu preotiescu va ave preotulu a da pe partea cantorului candu va fi aplicatu, cate 6. cubule de cucuruzu la anu; éra sfatului bisericescu pe anu 3. cubule de cucuruzu pentru strangerea birului.

Din veniturile preotiesci mai susu amintite ale-gandul capelanu pana va trai veteranulu parochu se va folosi numai de a trei'a parte, care totu odata va fi proovediut si cu cuartiru liberu.

Fiindu parochia din O. Homorogu parochia de clas'a I. prin urmare doritorii de a surge suntu indotorati recursurile sale proovediute cu documinte re-cerute la parochia de I. clasa pana in 24 Aprilie (6. Maiu) 1881 a le substerne protopresviterului con-cerninte Simeonu Bica in Oradea mare — Nagyvárad.

Comitetulu parochialu

Cu invorea mea: **Simeonu Bica** m. p. Propp. Oradii mari

Se escrie pentru ocuparea postului de invetiatoriu la scol'a gr. or. din comun'a **Iabuca**, cottalu Timisiului, protopresbiteratulu Versietiului cu terminu pana **26 Apriliu st. vechiu**, in care di se va tienea si alegerea,

Emolumintele suntu: in bani gata 300 fl. v. a. pentru scripturistica 6 fl. cercetarea conferintiilor 10 fl. unu jugeru de pamentu, 4 orgi de lemn din care arc a se incaldi si scola, si cuartiru liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupa acestu postu suntu avisiati a-si tremite Recursele loru istruate in sensulu statului organicu bis. adresate Comitetului parochialu Dlui protopopu Ioane Popoviciu in Mircina per Varadia, totu odata suntu poftiti in vreo Dumineca séu serbatore a se prezinta in biserică spre asi areta desteritatea in tipicu si Cantarile bisericesci.

Iabuca in 14/3 1881

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu dlu protopresbiteru tractualu

Pentru ocuparea prin alegere a postului invetiatorescu la class'a superioara (II) din cetatea **Ju'a magiara**, (districtulu Bichisiu) se escrie concursu pe terminulu: **13/25 Aprilie*** 1881. (a 2-a di de santele Pasci), dupa sant'a liturgia.

I. Emolumintele.

1. Cortelu in natura.
2. 500 florini in v. a. dreptu salariu anualu.
3. 20 florini pentru incaldirea locuintei invetatoriului preste iérna. (Éra pentru incaldirea scólei trei orgii de lemn in natura.)
4. Accidentiele dela inmormantari, ori alte funerii bisericesci, la care ar fi poftitu.

II. Cualificatiunea recurrentului.

- A) Testimoniu despre absolvirea preparandiei si facerea esamenului de cualificatiune.
- B) Purtare morala buna.
- C) Pe langa limb'a materna se scia perfectu si limb'a magiara.

III. Detorintele estraordinarie ale aleghendului.

- a) Conducerea stranei si a corului in si afora de biserică si scola.
- b) Din 2—3 studii a face elevilor esplicari si in limb'a magiara, ca insusindu-si dinsii si terminii magiari, se pôta de-a dreptulu intrá si in scólele mai inalte ale statului.

Doritorii, cari vor a reflectá la acestu postu, au se-si inainteze petitiunile loru, instruite cu trebuintiosele dovedi, la subsemnatulu comisariu consistorialu in Aradu, celu multu pana sér'a la 6 óre din 12/24 Aprilie 1881, si pana in diu'a alegerei, in di de Domineca, séu in di de missa, se-se prezenteze in biserică, spre a cantá.

Comitetulu parochialu.

Prin: **Mircea Vasiliu Stanescu**, m. p. Comisariu Consistorialu esmu cu hart'a de sub Nrulu 131/881. scol.

*Terminul acestui concursu publicat in numerii trecuti a fost gresit, si acum prin acésta se rectifica.
Red.